

LAPS/120/2025, 16.9.2025

Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan lakivaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain ja holhoustoimesta annetun lain muuttamisesta

Viite: Lakivaliokunta torstai 18.09.2025 klo 10.00 / HE 69/2025 vp / Lausuntopyyntö

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Yleissopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esitystä yleissopimuksen näkökulmasta.

Hallituksen esityksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi edunvalvontavaltuutuksesta annettua lakia ja holhoustoimesta annettua lakia.

Esityksen mukaan edunvalvontavaltuutuksesta annettuun lakiin tehtäisiin muutoksia, jotka helpottaisivat valtuutetun ja valtuutetun tehtäviin tilapäisesti määrätyn edunvalvojan mahdollisuuksia noudattaa edunvalvontavaltakirjan määräyksiä. Holhoustoimesta annettuun lakiin tehtäisiin muutoksia, jotka koskevat päämiehen puolesta tehtävään oikeustoimeen vaadittavaa lupaa. Alaikäisen edunvalvonnan rekisteröintiä ja rekisteristä poistamista koskevia varallisuusrajoja nostettaisiin. Lisäksi valtuutetun ja edunvalvojan esteellisyyden muodostavaa henkilöpiiriä supistettaisiin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan syksyllä 2025 noin kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Yhteenveto lapsiasiavaltuutetun kannanotoista

- Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että alaikäisen edunvalvonnan rekisteröinnin varallisuusrajojen muutosten vaikutukset lapseen on kuvattu esityksessä sekavasti. Lapsiasiavaltuutetun kanta on, että lakimuutosten kielteisiä vaikutuksia yksittäisiinkin lapseen tulee päätöksenteossa välttää.
- Esityksen mukaan mahdollisuus merkitä alaikäisen edunvalvonta rekisteriin erityisestä syystä vähentää varallisuusrajojen muutosten haitallisia vaikutuksia lapseen. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että esityksessä olisi tullut avata enemmän syitä sille, miksi mahdollisuutta merkitä alaikäisen edunvalvontaa rekisteriin erityisestä syystä sovelletaan vähän.
- Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että varallisuusrajojen korotusten ja lupamenettelyyn ehdotettujen muutosten vaikutuksia lapsen omaisuuden suojaan arvioidaan ja seurataan.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lapsiasiavaltuutettu havaitsee hallituksen esityksessä useita lapsen oikeuksien kannalta ongelmallisia kohtia, joiden vaikutuksia tulisi arvioida nykyistä tarkemmin.

Lapsiasiavaltuutettu pitää sinänsä myönteisenä, että hallituksen esityksestä ilmenee nimenomaisesti arviointia ehdotettujen lakimuutosten vaikutuksista lapsen omaisuuden suojaan ja lapsen asemaan. Lapsiasiavaltuutettu kuitenkin katsoo, että esityksen lapsivaikutusten arviointi ei ole kattava.

Hallituksen esityksen lapsivaikutusten arviointia koskevassa kohdassa todetaan (s. 22), että alaikäisen edunvalvonnan rekisteröintiä ja holhousviranomaisen valvontaa koskevien säännösten yleisenä tavoitteena on alaikäisten omaisuuden suojaaminen ja kun varallisuusrajoja korotetaan, tämä suoja *periaatteessa* (kursiivit allekirjoittaneen) heikkenee niiden lasten osalta, joiden varallisuutta ei enää merkitä rekisteriin. Esityksen mukaan varallisuusrajojen korotusten ei kuitenkaan katsota *tosiasiassa* heikentävän *merkittävästi* lapsen omaisuuden suoja, koska lapsen omaisuuteen liittyy yleensä osuus perheen asunnosta, holhousviranomaisella on edelleen tietyin edellytyksin mahdollisuus merkitä alaikäisen edunvalvonta rekisteriin, vaikka varojen määrä on laissa säädettyä vähäisempi ja vastaavasti holhousviranomaisella on mahdollisuus olla poistamatta

edunvalvontaa rekisteristä, jos siihen on erityistä syytä. Edelleen esityksessä todetaan, että *yksittäisissä tapauksissa* varallisuusrajojen muutokset saattavat kuitenkin heikentää lapsen asemaa. Esityksen mukaan tätä riskiä voidaan pienentää soveltamalla edellä mainittua mahdollisuutta harkinnanvaraiseen rekisteriin merkitsemiseen esimerkiksi tilanteessa, jossa lapsi on tullut kuolinpesän osakkaaksi hänen vanhempansa luovuttua perinnöstä oman ylivelkaisuutensa takia. Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa, että varallisuusrajojen muutosten vaikutukset lapsiin on esityksessä kuvattu sekavasti: ensin todetaan, että vaikutusta on periaatteen tasolla. Sitten todetaan, että ei merkittävästi tosiasian tasolla, ja lopulta todetaan, että yksittäistapauksissa vaikutuksia on. Yksittäisen lapsen kannalta vaikutukset ovat kuitenkin todelliset ja ehkä merkittävätkin, mistä johtuen vaikutukset tulisi kirjoittaa ymmärrettävällä tavalla auki ja ottaa ne päätöksenteossa selkeästi huomioon. **Lapsiasiavaltuutetun kanta on, että lakimuutosten kielteisiä vaikutuksia yksittäisiinkin lapsiin tulee päätöksenteossa välttää.**

Alaikäisen edunvalvonnan rekisteröintiä koskevien varallisuusrajojen korotuksilla olisi välillistä vaikutusta lapsiin myös siltä osin kuin vanhempien tilivelvollisuus poistuisi (hallituksen esitys, s. 22). Hallituksen esityksessä todetaan, että holhousviranomaisen valvonta merkitsee puuttumista yksityisyyden ja perhe-elämän suojaan ja siltä osin kuin muutokset johtavat tilivelvollisuuden poistumiseen, vähennetään perheen perusoikeuteen eli perhe-elämän suojaan kajoamista.

Alaikäisen edunvalvonnan rekisteröintiä koskien lapsiasiavaltuutettu toteaa, että hallituksen esityksessä on tuotu esiin, että alaikäisen edunvalvonnan merkitseminen rekisteriin erityisestä syystä on jäänyt holhousviranomaisessa varsin vähäiselle soveltamiselle (s. 12). Huomioiden esityksessä arvioitu säännöksen merkitys lapsen omaisuuden suojaamiseksi varallisuusrajojen korottamisen myötä, lapsiasiavaltuutettu katsoo, että esityksessä olisi tullut avata säännöksen käytännön vähäisen soveltamisen taustalla olevia syitä.

Lisäksi lapsiasiavaltuutettu toteaa, että esityksestä ei juurikaan ilmene tutkittua tietoa lasten taloudellisen edunvalvonnan toteutumisesta tai siinä mahdollisesti havaituista puutteista. Esityksessä ei esimerkiksi tuoda ilmi, tuleeko tilintarkastuksen yhteydessä holhousviranomaisen tietoon lapsen omaisuuden hoidossa havaittuja puutteita ja jos, missä määrin. Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että varallisuusrajojen korotusten ja

lupamenettelyyn ehdotettujen muutosten vaikutuksia lapsen omaisuuden suojaan arvioidaan ja seurataan.

Kuten hallituksen esityksessä todetaan (s. 22), täysi-ikäisten ja alaikäisten päämiesten edunvalvontaan sovelletaan lähtökohtaisesti samoja omaisuuden hallinnointia ja sen valvontaa koskevia säännöksiä. Poikkeuksina ovat alaikäisen edunvalvonnan rekisteröintisäännökset ja elinkeinon harjoittamista päämiehen lukuun koskeva lupaedellytys, joka jatkossa koskisi vain alaikäisiä päämiehiä. Näin ollen kaikki muut esityksessä ehdotetut muutokset lupavalvontaan tulisivat koskemaan myös alaikäisten edunvalvontaa. Esityksessä todetaan, että esimerkiksi sijoitustoiminnan lupasääntelyyn kohdistuvat tarkistukset eivät ole vailla merkitystä alaikäisten kohdalla, sillä noin viidennes (21 %) 0–15-vuotiaista omisti sijoitusrahastoja tai pörssiosakkeita vuonna 2023. Luvanvaraisuus riippuu sijoitustoiminnan luonteesta ja sijoituskohteista. Esityksen mukaan puitelupaa koskevalla ehdotuksella tuetaan myös alaikäisten päämiesten varojen sijoittamisen suunnitelmallisuutta ja jatkuvuutta.

Lapsiasiavaltuutettu kannattaa lapsen suojelemiseksi sitä, että elinkeinon harjoittaminen alaikäisen päämiehen lukuun säilyisi luvanvaraisena. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että esityksessä olisi ollut syytä avata myös muiden lupamenettelyyn ehdotettujen muutosten vaikutuksia lapsen edun ja omaisuuden suojan toteutumisen kannalta.

Helsingissä 16.9.2025

Elina Pekkarinen
lapsiasiavaltuutettu

Jenni Saukkola
juristi